

การศึกษาความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของหอสมุดวังท่าพระ มหาวิทยาลัยศิลปากร¹
**Cost-effectiveness of Information Resources of Thapra Palace Library,
Silpakorn University**

นาริส ทับทิม (Narisa Tubtim)²

Received: 2023-09-28

Revised: 2023-12-12

Accepted: 2023-12-21

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์งบประมาณการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศกับอัตราการใช้หนังสือของหอสมุดวังท่าพระ มหาวิทยาลัยศิลปากรจำแนกตามปีงบประมาณ และกลุ่มภาษา และ 2) วิเคราะห์ความคุ้มค่าในทรัพยากรสารสนเทศของหอสมุดวังท่าพระ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยศึกษาความคุ้มค่าของการใช้หนังสือจัดซื้อของหอสมุดวังท่าพระ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563-2565 ที่ถูกยืมออก ในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ Sierra จำนวน 1,627 เล่ม ตั้งแต่วันที่ 01 ตุลาคม 2562 - วันที่ 30 กันยายน 2565 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบบันทึกข้อมูลหนังสือ สำหรับบันทึกข้อมูลนับความถี่ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้โปรแกรม Microsoft Excel มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย รวมทั้งการวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการใช้งานหนังสือ และอัตราการใช้หนังสือ

ผลการศึกษา พบว่า 1) ในการจัดซื้อหนังสือปีงบประมาณ 2563-2565 ใช้เงินงบประมาณในการจัดซื้อทั้งสิ้น 1,601,403.03 บาท เฉลี่ยปีละ 533,801.01 บาท จำนวนหนังสือจัดซื้อหนังสือได้ทั้งหมด 1,627 เล่ม เป็นหนังสือภาษาไทย 947 เล่ม ภาษาต่างประเทศ 680 เล่ม มีจำนวนการใช้ทั้งหมด 4,782 ครั้ง เมื่อแยกตามภาษา พบว่า มีการจัดซื้อหนังสือภาษาไทยมากกว่าหนังสือภาษาต่างประเทศ อัตราการใช้หนังสือเฉลี่ย 2.94 ครั้งต่อเล่ม 2) ความคุ้มค่าในหนังสือมีการคุ้มค่า 334.88 บาท และเมื่อพิจารณาสัดส่วนจำนวนการใช้หนังสือต่อจำนวนหนังสือ ที่คิดเป็นร้อยละ พบว่า ในปีงบประมาณ 2563-2565 คิดเป็นร้อยละ 76.15

คำสำคัญ: การวิเคราะห์ต้นทุน, ความคุ้มค่า, การใช้ทรัพยากรสารสนเทศ, ทรัพยากรสารสนเทศ, ห้องสมุดมหาวิทยาลัย, ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

Abstract

The objectives of this research are 1) to analyze the budget for purchasing books and the rate of book use from Thapra Palace Library, Silpakorn University classified by fiscal year and language group 2) to analyze the cost-effectiveness of using books. By studying the cost-effectiveness of using books purchased

¹ บทความจากฝ่ายหอสมุดวังท่าพระ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร : Article from Thapra Palace Library, Silpakorn University Central Library

² บรรณารักษ์ ฝ่ายหอสมุดวังท่าพระ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร : Librarian from Thapra Palace Library, Silpakorn University Central Library, E-mail: tubtim_n2@su.ac.th

from Thapra Palace Library, Silpakorn University in the fiscal year 2020–2022 that were borrowed in the Sierra automatic library system, 1,627 volumes from 01 October 2019 – 30 September 2022 he tools used in the research are books data recording form recording frequency counting data created by the researcher. Using Microsoft Excel, the data was analyzed using descriptive statistics such as frequency, percentage, average, and cost-effectiveness analysis of book use. and the rate of book use.

The results of the study found that 1) In purchasing books for the fiscal year 2020-2022, a total purchasing budget of 1,601,403.03 baht was used, with an average of 533,801.01 baht per year. A total of 1,627 books could be purchased, including 947 Thai language books and 680 foreign language books. A total of 4,782 times. When separated by language, it was found that Thai language books had more purchases than foreign language books. The average book usage rate is 2.94 times per book. 2) The value of the book is 334.88 baht and when considering the proportion of the number of books used to the number of books. As a percentage, it was found that in the fiscal year 2020–2022, it was 76.15 percent.

Keyword: Cost analysis, Cost-effectiveness, Worth in cost, Use of information resources, Information resources, University libraries, Academic libraries

บทนำ

การพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ (Collection Development) เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ 6 ประการ ได้แก่ การศึกษาผู้ใช้ การจัดทำนโยบายพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ การเลือกทรัพยากรสารสนเทศ การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ การคัดทรัพยากรสารสนเทศออก และการประเมินทรัพยากรสารสนเทศ (Sukhothai Thammathirat Open University, 2009) ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เองที่ทำให้มีการวางแผนด้านทรัพยากรสารสนเทศทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อการจัดทำให้สอดคล้องกับความจำเป็นและความต้องการของผู้ใช้ภายในงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร

ฝ่ายหอสมุดวังท่าพระ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นหน่วยงานที่มีภาระหน้าที่จัดหา รวบรวม อนุรักษ์และบำรุงรักษา บริการและเผยแพร่ทรัพยากรสารสนเทศหลากหลายประเภท อาทิเช่น หนังสือ บทความ วารสาร นิตยสาร สิ่งพิมพ์ สื่อทัศนวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียน การสอน และการศึกษาค้นคว้าวิจัยของนักวิจัย อาจารย์ บุคลากร และนักศึกษาของมหาวิทยาลัยศิลปากร อีกทั้งสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร ยังเป็นศูนย์รวมองค์ความรู้เพื่อการเรียนรู้ที่ไร้ขอบเขต (Borderless) และสร้างสรรค์ (Creative) ที่มีคุณภาพมาตรฐานในระดับชาติและระดับสากล ซึ่งเป็นวิสัยทัศน์หลักของสำนักหอสมุดกลาง และหนึ่งในพันธกิจหลักคือ เป็นหน่วยงานกลางด้านห้องสมุดและเทคโนโลยีทางการศึกษาของมหาวิทยาลัย รวบรวมเก็บรักษาและให้บริการด้านข้อมูล แก่นักศึกษา บุคลากร หน่วยงาน และคณะวิชาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่วังท่าพระ ประกอบด้วย คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, คณะโบราณคดี และคณะมัณฑนศิลป์

งานจัดการทรัพยากรสารสนเทศ เป็นหน่วยงานสำคัญที่มีบทบาทในการดำเนินพันธกิจหลักของสำนักหอสมุดกลาง ในจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ โดยจะดำเนินการจัดซื้อจัดหาทรัพยากรสารสนเทศเข้ามายังห้องสมุด เพื่อรวบรวมนำมาจัดเก็บ และให้บริการแก่ผู้ใช้บริการ โดยเริ่มจากงานจัดการทรัพยากรสารสนเทศ ที่จะดำเนินการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศตามงบประมาณที่ได้จัดสรร โดยมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาอย่างเป็นระบบ และดำเนินการจัดซื้อจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ

ตลอดปีงบประมาณ เพื่อให้มีทรัพยากรสารสนเทศที่เพียงพอเหมาะสมสำหรับการเรียนการสอน และการศึกษาวิจัยของมหาวิทยาลัย จากนั้นจึงจะส่งต่อให้งานวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศ เพื่อวิเคราะห์และจัดหมวดหมู่ให้กับทรัพยากรสารสนเทศ และงานอนุรักษ์และบำรุงรักษาทรัพยากรสารสนเทศ เพื่อดำเนินการอนุรักษ์และบำรุงรักษาทรัพยากรสารสนเทศ ก่อนออกให้บริการ รวมทั้งงานระบบคอมพิวเตอร์ที่จะช่วยเอื้ออำนวยด้านระบบและเทคโนโลยีให้ผู้ใช้บริการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศได้อย่างเกิดประสิทธิผล

ในการดำเนินงานจัดการทรัพยากรสารสนเทศของหอสมุดวังท่าพระ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. 2563–2567 กำหนดยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านการจัดสรรทรัพยากรสารสนเทศให้ทันสมัย เพียงพอ และเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย โดยสามารถเชื่อมโยงทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกองค์กรได้อย่างไร้ขอบเขต (Borderless Resources) และกำหนดนโยบายการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศให้สอดคล้องนโยบายของมหาวิทยาลัย และวิสัยทัศน์ของสำนักหอสมุดในการเป็นศูนย์รวมองค์ความรู้เพื่อการเรียนรู้ที่ไร้ขอบเขต (Borderless) และสร้างสรรค์ (Creative) ที่มีคุณภาพมาตรฐานในระดับชาติและระดับสากล โดยนโยบายที่กำหนดขึ้นใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศในหอสมุดวังท่าพระ (Silpakorn University. Central Library Office, 2020: p.12-13)

ในปัจจุบันหอสมุดวังท่าพระ ได้รับการจัดสรรงบประมาณและเงินรายได้ในโครงการขอรับการสนับสนุนจากคณะวิชาสำหรับการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศและให้บริการกลาง สำนักหอสมุดกลาง ในแต่ละปีงบประมาณถูกปรับลดงบประมาณลง ตามจำนวนนักศึกษา จึงทำให้งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ หอสมุดจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงและต้องมีการวางแผนบริหารงบประมาณที่ได้รับ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่า คุ้มทุนมากที่สุดในการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศให้สอดคล้องกับอัตราการใช้งาน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา เรื่อง “การศึกษาความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของหอสมุดวังท่าพระ มหาวิทยาลัยศิลปากร” โดยจะดำเนินการวิเคราะห์ถึงงบประมาณการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศกับอัตราการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ รวมถึงการวิเคราะห์ความคุ้มทุนของการลงทุนทรัพยากรสารสนเทศ ก็เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาถึงความเหมาะสมในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ ให้มีความคุ้มค่า คุ้มทุนสอดคล้องเหมาะสมกับงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากสำนักหอสมุดกลาง และคณะวิชาต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์งบประมาณการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศกับอัตราการใช้น้ำหนักของหอสมุดวังท่าพระ มหาวิทยาลัยศิลปากรจำแนกตามปีงบประมาณ และกลุ่มภาษา
2. เพื่อวิเคราะห์ความคุ้มค่าในทรัพยากรสารสนเทศของหอสมุดวังท่าพระ มหาวิทยาลัยศิลปากร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการเชิงสำรวจ โดยการศึกษาความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของหอสมุดวังท่าพระ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563-2565 ที่ถูกยืมออกในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ Sierra ตั้งแต่วันที่ 01 ตุลาคม 2562 - วันที่ 30 กันยายน 2565 โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบบันทึกข้อมูลหนังสือสำหรับบันทึกข้อมูลนับความถี่ โดยใช้โปรแกรม Microsoft Excel นำมาปรับใช้ให้สามารถนำออกข้อมูลที่ต้องการใช้งาน

1. ขอบเขตเกี่ยวกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ หนังสือจัดซื้อของหอสมุดวังท่าพระ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ถูกยืมออกในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ Sierra

2) กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ หนังสือจัดซื้อของหอสมุดวังท่าพระ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563-2565 ที่ถูกยืมออกในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ Sierra ตั้งแต่วันที่ 01 ตุลาคม 2562 - วันที่ 30 กันยายน 2565 จำนวน 1,627 เล่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกข้อมูลหนังสือสำหรับบันทึกข้อมูลนับความถี่ โดยใช้โปรแกรม Microsoft Excel ประกอบด้วย 1. ลำดับที่ (no.) 2. เลขทะเบียนฉบับ (item) 3. เลขหมู่หนังสือ (call no.) 4. ชื่อผู้แต่ง (author) 5. ชื่อเรื่อง (title) 6. พิมพ์ลักษณ์ (imprint) 7. จำนวนเล่ม (copy) 8. หมายเหตุ (note) 9. สถานที่จัดเก็บ (location) 10. จำนวนครั้งในการยืม (tot checkout) 11. ราคา (price) 12. สถานะของหนังสือ (status) 13. ประเภทของหนังสือ (itype)

2.1 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1) ศึกษาข้อมูลหนังสือจัดซื้อของหนังสือจัดซื้อของหอสมุดวังท่าพระ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563-2565 ที่ถูกยืมออกในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ Sierra

2) ศึกษาข้อมูลหนังสือจัดซื้อของหอสมุดวังท่าพระ ที่ถูกยืมออกในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ Sierra ตั้งแต่วันที่ 01 ตุลาคม 2562 - วันที่ 30 กันยายน 2565

3) ศึกษาข้อมูลการ Create list ในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ Sierra

4) ทดสอบการ Create list ข้อมูลหนังสือจัดซื้อของหอสมุดวังท่าพระ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563- 2565 ที่ถูกยืมออกในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ Sierra โดยใช้โปรแกรม Microsoft Excel

5) ทดสอบการ Export ข้อมูลจากระบบห้องสมุดอัตโนมัติ Sierra ไปสู่โปรแกรม Microsoft Excel โดยนำออกข้อมูลประกอบด้วย 1. ลำดับที่ (no.) 2. เลขทะเบียนฉบับ (item) 3. เลขหมู่หนังสือ (call no.) 4. ชื่อผู้แต่ง (author) 5. ชื่อเรื่อง (title) 6. พิมพ์ลักษณ์ (imprint) 7. จำนวนเล่ม (copy) 8. หมายเหตุ (note) 9. สถานที่จัดเก็บ (location) 10. จำนวนครั้งในการยืม (tot checkout) 11. ราคา (price) 12. สถานะของหนังสือ (status) 13. ประเภทของหนังสือ (itype)

6) ตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูล Export ในโปรแกรม Microsoft Excel

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) รวบรวมข้อมูลรายการหนังสือที่จัดซื้อของหอสมุดวังท่าพระ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563-2565 จากงานจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ

2) รวบรวมจำนวนหนังสือที่จัดซื้อของหอสมุดวังท่าพระ ที่ถูกยืมออกในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ Sierra เพื่อดึงข้อมูลการยืมหนังสือตั้งแต่วันที่ 01 ตุลาคม 2562 - วันที่ 30 กันยายน 2565

3) ตรวจสอบความถูกต้องของรายละเอียดข้อมูลต่าง ๆ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางบันทึกข้อมูลของหนังสือจะวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบงบประมาณในการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศกับสถิติการใช้หนังสือของหอสมุดวังท่าพระ ที่ถูกยืมออกตั้งแต่วันที่ 01 ตุลาคม 2562 - วันที่ 30 กันยายน 2565 ในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ Sierra โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) โดยนำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคำนวณสำเร็จรูป และการวิเคราะห์ความคุ้มทุนในการใช้งานหนังสือ ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดของสูตรดังนี้

4.1 วิเคราะห์ความคุ้มทุนของการลงทุนทรัพยากรสารสนเทศ โดยมีเกณฑ์ในการวิเคราะห์ดังนี้

ความคุ้มค่าในการใช้งานทรัพยากรสารสนเทศวิเคราะห์จากสูตรดังนี้ (Chaisuwan, Chootong, & Rattanapan, 2014)

$$\frac{\text{งบประมาณการจัดซื้อหนังสือ (บาท)}}{\text{จำนวนการใช้ (ครั้ง)}}$$

การประเมินความคุ้มค่าของหนังสือนั้น ได้คิดราคาเทียบกับปริมาณการใช้ประโยชน์ โดยมีเกณฑ์การคิดความคุ้มค่า ดังนี้ คือ หากไม่มีการใช้ก็ไม่มีความคุ้มค่า

ค่าความคุ้มค่ายิ่งน้อย ยิ่งมีความคุ้มค่าสูง (ใช้มาก คุ้มทุนมาก)

ตัวอย่างเช่น

หากมีการใช้ 1 ครั้ง หนังสือเล่มนี้ มีความคุ้มค่า 300 บาท

หากมีการใช้ 2 ครั้ง หนังสือเล่มนี้ มีความคุ้มค่า 150 บาท

หากมีการใช้ 5 ครั้ง หนังสือเล่มนี้ มีความคุ้มค่า 60 บาท

หากมีการใช้ 300 ครั้ง หนังสือเล่มนี้ มีความคุ้มค่า 1 บาท

และหากไม่มีการใช้ประโยชน์จากหนังสือเล่มนั้นเลย แม้แต่ครั้งเดียว หนังสือเล่มนั้น ก็จะไม่มีความคุ้มค่าเลย

ความคุ้มค่า

4.2 วิเคราะห์อัตราการใช้หนังสือ (Napim, 2021)

การคำนวณหาอัตราการใช้หนังสือเฉลี่ยต่อเล่ม ใช้สูตรในคำนวณดังนี้

$$\frac{\text{จำนวนการยืมหนังสือในแต่ละหมวด}}{\text{จำนวนหนังสือในแต่ละหมวด}}$$

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของหอสมุดวังท่าพระ มหาวิทยาลัยศิลปากร ผู้วิจัยได้ศึกษาจากข้อมูลจำนวนงบประมาณ จำนวนหนังสือจัดซื้อ และจำนวนการใช้หนังสือ ซึ่งนำมาวิเคราะห์ข้อมูล ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์งบประมาณการจัดซื้อหนังสือจำแนกตามปีงบประมาณ

ปีงบประมาณ	งบประมาณ (บาท)
2563	211,198.05
2564	624,067.05
2565	766,137.93
รวม	1,601,403.03

จากตารางที่ 1 พบว่า ในปีงบประมาณ 2563-2565 ใช้เงินงบประมาณในการจัดซื้อทั้งสิ้น 1,601,403.03 บาท เฉลี่ยปีละ 533,801.01 บาท โดยในปีงบประมาณ 2565 ใช้เงินงบประมาณในการจัดซื้อมากที่สุด เป็นจำนวนทั้งสิ้น 766,137.93 บาท รองลงมาคือ ปีงบประมาณ 2564 ใช้เงินงบประมาณ 624,067.05 บาท และปีงบประมาณ 2563 ใช้เงินงบประมาณ 211,198.05 บาท

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์จำนวนหนังสือที่จัดซื้อในปีงบประมาณ 2563-2565 จำแนกตามกลุ่มภาษา

ปีงบประมาณ	ภาษาไทย		ภาษาต่างประเทศ		รวม	
	จำนวน (เล่ม)	ร้อยละ	จำนวน (เล่ม)	ร้อยละ	จำนวน (เล่ม)	ร้อยละ
2563	346	36.54	137	20.15	483	29.69
2564	332	35.06	327	48.09	659	40.50
2565	269	28.41	216	31.76	485	29.81
รวม	947	100.00	680	100.00	1,627	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่า หนังสือที่จัดซื้อในปีงบประมาณ 2563-2565 มีจำนวนทั้งสิ้น 1,627 เล่ม เมื่อแยกตามภาษาพบว่า มีการจัดซื้อหนังสือภาษาไทย จำนวน 947 เล่ม โดยในปีงบประมาณ 2563 มีการจัดซื้อหนังสือภาษาไทยมากที่สุด จำนวน 346 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 36.54 และพบว่า มีการจัดซื้อหนังสือภาษาต่างประเทศ จำนวนทั้งสิ้น 680 เล่ม โดยในปีงบประมาณ 2564 มีการจัดซื้อหนังสือภาษาต่างประเทศมากที่สุด จำนวน 327 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 48.09 และหนังสือที่จัดซื้อในปีงบประมาณ 2565 พบว่า มีการจัดซื้อหนังสือภาษาไทยน้อยที่สุด จำนวน 269 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 28.41 และในปีงบประมาณ 2563 มีการจัดซื้อหนังสือภาษาต่างประเทศน้อยที่สุด จำนวน 137 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 20.15

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์การใช้งบประมาณสำหรับการจัดซื้อหนังสือและผลการวิเคราะห์การใช้งบประมาณประจำปีงบประมาณ

ปีงบประมาณ	งบประมาณจัดซื้อหนังสือ (บาท)	ร้อยละ	จำนวนหนังสือ ที่จัดซื้อเล่ม	ร้อยละ	จำนวน การใช้	อัตราการใช้ เฉลี่ยต่อครั้ง
2563	211,198.05	13.19	483	29.69	1,963	4.06
2564	624,067.05	38.97	659	40.50	1,518	2.30
2565	766,137.93	47.84	485	29.81	1,301	2.68
รวม	1,601,403.03	100.00	1,627	100.00	4,782	2.94

จากตารางที่ 3 พบว่า เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์การใช้งบประมาณในภาพรวม พบว่า ในปีงบประมาณ 2563-2565 มีอัตราการใช้เฉลี่ย 2.94 ครั้งต่อเล่ม จากจำนวนการใช้ทั้งหมด 4,782 ครั้ง ต่อจำนวนหนังสือที่จัดซื้อ 1,627 เล่ม โดยเงินงบประมาณในการจัดซื้อทั้ง 3 ปีงบประมาณ รวมทั้งสิ้น 1,601,403.03 ซึ่งสอดคล้องกับอัตราการใช้เฉลี่ยต่อครั้งของแต่ละปี โดยในปีงบประมาณ 2563 มีอัตราการใช้เฉลี่ย 4.06 ครั้งต่อเล่ม จากจำนวนการใช้ทั้งหมด 1,963 ครั้ง มีจำนวนหนังสือที่จัดซื้อได้น้อยที่สุด 483 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 29.69 โดยเงินงบประมาณในการจัดซื้อปี 2563 จำนวน 211,198.05 บาท คิดเป็น

ร้อยละ 13.19 ปีงบประมาณ 2564 มีอัตราการใช้เฉลี่ย 2.30 ครั้งต่อเล่ม จากจำนวนการใช้ทั้งหมด 1,518 ครั้ง มีจำนวนหนังสือที่จัดซื้อได้มากที่สุด 659 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 40.50 โดยงบประมาณในการจัดซื้อปี 2564 จำนวน 624,067.05 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.97 และในปีงบประมาณ 2565 มีอัตราการใช้เฉลี่ย 2.68 ครั้งต่อเล่ม จากจำนวนการใช้ทั้งหมด 1,301 ครั้ง มีจำนวนหนังสือที่จัดซื้อ 485 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 29.81 โดยงบประมาณในการจัดซื้อปี 2565 จำนวน 766,137.93 บาท คิดเป็นร้อยละ 47.84 ของจำนวนงบประมาณทั้งหมด

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการใช้หนังสือจัดซื้อจำแนกตามปีงบประมาณ

ปีงบประมาณ	งบประมาณจัดซื้อหนังสือ (บาท)	จำนวนหนังสือที่จัดซื้อเล่ม	จำนวนการใช้	อัตราการใช้เฉลี่ยต่อครั้ง	ความคุ้มค่า
2563	211,198.05	13.19	1,963	4.06	107.59
2564	624,067.05	38.97	1,518	2.30	411.11
2565	766,137.93	47.84	1,301	2.68	588.88
รวม	1,601,403.03	100.00	4,782	2.94	334.88

จากตารางที่ 4 เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการใช้หนังสือจัดซื้อ ในปีงบประมาณ 2563-2565 พบว่าหนังสือมีจำนวนการใช้ทั้งหมดจำนวน 4,782 ครั้ง โดยมีอัตราการใช้เฉลี่ย 2.94 ครั้งต่อเล่ม และเมื่อจำแนกตามปีงบประมาณพบว่า ปีงบประมาณ 2563 มีจำนวนการใช้ 1,963 ครั้ง โดยมีอัตราการใช้เฉลี่ย 4.06 ครั้งต่อเล่ม ปีงบประมาณ 2564 มีจำนวนการใช้ 1,518 ครั้ง โดยมีอัตราการใช้เฉลี่ย 2.30 ครั้งต่อเล่ม และปีงบประมาณ 2565 มีจำนวนการใช้ 1,301 ครั้ง โดยมีอัตราการใช้เฉลี่ย 2.68 ครั้งต่อเล่ม

เมื่อพิจารณาด้านต้นทุนการใช้หนังสือต่อครั้ง โดยการนำค่าความคุ้มค่าในการใช้งานหนังสือ ที่คิดจากงบประมาณจัดซื้อหนังสือกับอัตราการใช้มาวิเคราะห์ร่วมกัน พบว่า ความคุ้มค่าในหนังสือ ในปีงบประมาณ 2563-2565 มีการคุ้มค่า 334.88 บาท แสดงให้เห็นว่า หนังสือที่จัดซื้อมานั้นมีการใช้คุ้มทุนกับจำนวนหนังสือที่ได้มีการจัดซื้อ สำหรับความคุ้มค่าในการจัดซื้อหนังสือทั้ง 3 ปีงบประมาณ โดยสามารถจำแนกได้ว่า ปีงบประมาณ 2563 มีความคุ้มทุนมากที่สุด โดยมีความคุ้มค่า 107.59 บาท ปีงบประมาณ 2564 มีความคุ้มทุนรองลงมาคือ 411.11 บาท และปีงบประมาณ 2565 มีความคุ้มค่า 588.88 บาท ตามลำดับ

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์สัดส่วนจำนวนการใช้หนังสือต่อจำนวนหนังสือ

ปีงบประมาณ	งบประมาณจัดซื้อหนังสือ (บาท)	จำนวนหนังสือที่จัดซื้อเล่ม	จำนวนการใช้	อัตราการใช้เฉลี่ยต่อครั้ง	สัดส่วนจำนวนการใช้หนังสือต่อจำนวนหนังสือ (%)	ความคุ้มค่า
2563	211,198.05	13.19	1,963	4.06	81.78	107.59
2564	624,067.05	38.97	1,518	2.30	67.37	411.11
2565	766,137.93	47.84	1,301	2.68	82.47	588.88
รวม	1,601,403.03	100.00	4,782	2.94	76.15	334.88

จากตารางที่ 5 เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์สัดส่วนจำนวนการใช้หนังสือต่อจำนวนหนังสือ ในปีงบประมาณ 2563-2565 พบว่า มีงบประมาณในการจัดซื้อหนังสือทั้งหมด 1,601,403.03 บาท มีจำนวนหนังสือจัดซื้อทั้งหมด 1,627 เล่ม และมีจำนวนการใช้ทั้งหมดจำนวน 4,782 ครั้ง โดยมีอัตราการใช้เฉลี่ย 2.94 ครั้งต่อเล่ม เมื่อพิจารณาสัดส่วนจำนวนการใช้หนังสือต่อจำนวนหนังสือ ที่คิดเป็น % พบว่า ในปีงบประมาณ 2563-2565 คิดเป็น 76.15% และหากจำแนกตามปีงบประมาณ พบว่า ปีงบประมาณ 2565 มีสัดส่วนมากที่สุด คิดเป็น 82.47% รองลงมา คือ ปีงบประมาณ 2563 คิดเป็น 81.78% และปีงบประมาณ 2564 มีสัดส่วนน้อยที่สุด คิดเป็น 67.37%

จากการพิจารณาผลการวิเคราะห์สัดส่วนจำนวนการใช้หนังสือ ในปีงบประมาณ 2563-2565 พบว่า สัดส่วนจำนวนการใช้หนังสือต่อจำนวนหนังสือลดลงในแต่ละปี จากปีงบประมาณ 2563 จำนวนลดลงอย่างต่อเนื่องในปีงบประมาณ 2564 มีสัดส่วนจำนวนการใช้หนังสือต่อจำนวนหนังสือลดลง ร้อยละ 14.41 และในปีงบประมาณ 2565 มีสัดส่วนจำนวนการใช้หนังสือต่อจำนวนหนังสือสูงขึ้น จากปีงบประมาณ 2563 ร้อยละ 0.69

เมื่อพิจารณาความคุ้มค่าในการใช้หนังสือพบว่า ความคุ้มค่าของหนังสือ ในปีงบประมาณ 2563-2565 มีการคุ้มค่าโดยภาพรวม 334.88 บาท คิดเป็นร้อยละ 76.15 ของการใช้หนังสือต่อจำนวนหนังสือ สามารถจำแนกได้ว่า ปีงบประมาณ 2563 มีความคุ้มค่ามากที่สุด โดยมีความคุ้มค่า 107.59 บาท คิดเป็นร้อยละ 81.78 ของการใช้หนังสือต่อจำนวนหนังสือ ปีงบประมาณ 2564 มีความคุ้มค่ารองลงมา คือ 411.11 บาท คิดเป็นร้อยละ 67.37 ของการใช้หนังสือต่อจำนวนหนังสือและปีงบประมาณ 2565 มีความคุ้มค่า 588.88 บาท คิดเป็นร้อยละ 82.47 ของการใช้หนังสือต่อจำนวนหนังสือ

ตาราง 6 หนังสือภาษาไทยจัดซื้อในปีงบประมาณ 2563-2565 ที่มีอัตราการใช้สูงสุด 3 อันดับ

ลำดับที่	เลขเรียกหนังสือ	ชื่อเรื่อง	ผู้แต่ง	พิมพ์ลักษณ์	จำนวนการใช้ (ครั้ง)
1	N7343.5.อ26 2562	ประวัติศาสตร์ศิลปะ จีนโดยสังเขป	อชิรัชญ์ ไชยพจน์พานิช	นนทบุรี : มิวเซียมเพรส, 2562	34
2	N7315.ร722 2561	ศิลปะเขมร	รุ่งโรจน์ ธรรมรุ่งเรือง และ ศานติ ภัคดีคำ.	กรุงเทพฯ : มติชน , 2561	26
3	N7322.ท7ศ63 2563	คู่มือนำชมศิลปกรรม โบราณในล้านนา	ศักดิ์ชัย สายสิงห์	นนทบุรี : เมือง โบราณ, 2563	23
	N7315.ร722 2561	ศิลปะเขมร	รุ่งโรจน์ ธรรมรุ่งเรือง และ ศานติ ภัคดีคำ.	กรุงเทพฯ : มติชน , 2561	23
	CB113.ท9ส848	เซเปียนส์ : ประวัติศาสตร์ฉบับ กราฟิก	แฮรารี, ยูวัล โนอาห์	กรุงเทพฯ : อีปซี กรุ๊ป, 2564 -	23

จากการศึกษา พบว่า หนังสือภาษาไทยที่มีการจัดซื้อในปีงบประมาณ 2563-2565 ที่มีอัตราการใช้งานมากที่สุด อันดับแรก คือ ประวัติศาสตร์ศิลปะจีนโดยสังเขป โดย อชิรัชญ์ ไชยพจน์พานิช มีจำนวนการใช้งาน 37 ครั้ง อันดับสองคือ ศิลปะเขมร โดย รุ่งโรจน์ ธรรมรุ่งเรือง และ ศานติ ภัคดีคำ มีจำนวนการใช้งาน 26 ครั้ง และอันดับสามคือ คู่มือนำชม

ศิลปกรรมโบราณในล้านนา โดย ศักดิ์ชัย สายสิงห์, ศิลปะเขมร โดย รุ่งโรจน์ ธรรมรุ่งเรือง และ ศานติ ภัคดีคำ และเซเปียนส์ : ประวัติศาสตร์ฉบับกราฟิก โดยแฮรารี, ยูวัล โนอาห์ มีจำนวนการใช้งาน 23 ครั้ง

ตาราง 7 หนังสือภาษาต่างประเทศจัดซื้อในปีงบประมาณ 2563-2565 ที่มีอัตราการใช้สูงสุด 3 อันดับ

ลำดับที่	เลขเรียกหนังสือ	ชื่อเรื่อง	ผู้แต่ง	พิมพ์ลักษณ์	จำนวนการใช้ (ครั้ง)
1	NA1041.L385 2019	Paris : the book that transforms into a cityscape	Lawrence, Sandra	London : Andre Deutsch, c2019	15
2	BL65.A72O94 2020	The Oxford handbook of the archaeology of ritual and religion		Oxford ; New York : Oxford University Press, 2020, c2011	15
	NX160.A43 2020	Taking time	Alaia, Azzedine	New York : Rizzoli International, 2020	11
	NA680.T73 2021	25 concepts in modern architecture : a guide for visual thinkers	Travis, Stephanie	London ; New York, NY : Bloomsbury Publishing, c2021	11
	PZ7.1O84 2020	Loveless	Oseman, Alice	London : HarperCollins Children's Books, 2020	11
3	DS521.O94 2022	The Oxford handbook of early Southeast Asia	edited by C.F.W. Higham, Nam C. Kim	New York, NY : Oxford University Press, c2022	10

จากการศึกษา พบว่า หนังสือภาษาต่างประเทศที่มีการจัดซื้อในปีงบประมาณ 2563-2565 ที่มีอัตราการใช้งานมากที่สุดอันดับแรก คือ Paris : the book that transforms into a cityscape / Sandra Lawrence และ The Oxford handbook of the archaeology of ritual and religion / edited by Timothy Insoll มีจำนวนการใช้งาน 15 ครั้ง อันดับ

สองคือ Taking time / Azzedine Alaia ; with Donatien Grau, 25 concepts in modern architecture : a guide for visual thinkers / Stephanie Travis + Catherine Anderson และ Loveless / Alice Oseman มีจำนวนการใช้งาน 11 ครั้ง และอันดับสามคือ The Oxford handbook of early Southeast Asia / edited by C.F.W. Higham, Nam C. Kim มีจำนวนการใช้งาน 10 ครั้ง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำมาอภิปรายผลดังประเด็นต่อไปนี้

1. ด้านงบประมาณการจัดซื้อหนังสือ

จากผลการศึกษาพบว่า ในช่วงปีงบประมาณ 2563-2565 ใช้เงินงบประมาณในการจัดซื้อทั้งสิ้น 1,601,403.03 บาท เฉลี่ยปีละ 533,801.01 บาท จำนวนหนังสือที่จัดซื้อทั้งหมด 1,627 เล่ม จำแนกเป็นหนังสือภาษาไทย จำนวน 947 เล่ม หนังสือภาษาต่างประเทศ จำนวน 680 เล่ม ทำให้หอสมุดวังท่าพระมีการจัดซื้อหนังสือภาษาไทยมากกว่าภาษาต่างประเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sappasingh & Na Thungfai (2021), Jinno (2008), Chaojindarach (2017) และ Sirorojsakul et al. (2014) พบว่า ในการจัดซื้อหนังสือมีการจัดซื้อหนังสือภาษาไทยมากกว่าหนังสือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้เนื่องจาก หนังสือภาษาไทยสามารถจัดซื้อได้จำนวนมากและหลายฉบับกว่า เนื่องจากราคาจำหน่ายที่ถูกกว่า แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Khumpho (2012) พบว่า หนังสือห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีการจัดซื้อหนังสือภาษาอังกฤษมากกว่าภาษาไทยทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีภารกิจในการบริการอาจารย์ และนักศึกษาแพทย์ ซึ่งตำราส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษ เช่นเดียวกับ Kanjanasilp et al. (2008) พบว่า หนังสือที่จัดหาจากการเสนอแนะของอาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีตามสาขาวิชาที่จัดหา ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2546-2549 (ระยะที่ 2) ส่วนใหญ่ในทุกสาขาวิชาเสนอให้จัดหาหนังสือภาษาต่างประเทศมากกว่าหนังสือภาษาไทย

2. ด้านการใช้หนังสือจัดซื้อ

จากผลการศึกษาพบว่า ในช่วงปีงบประมาณ 2563-2565 ใช้เงินงบประมาณในการจัดซื้อทั้งสิ้น 1,601,403.03 บาท เฉลี่ยปีละ 533,801.01 บาท จำนวนหนังสือที่จัดซื้อทั้งหมด 1,627 เล่ม จำแนกเป็นหนังสือภาษาไทย จำนวน 947 เล่ม หนังสือภาษาต่างประเทศ จำนวน 680 เล่ม อัตราการใช้หนังสือที่จัดซื้อระหว่างปีงบประมาณ ทั้งหมด 4,782 ครั้ง โดยมีอัตราการเฉลี่ย 2.94 ครั้งต่อเล่ม เมื่อจำแนกตามภาษาพบว่า หนังสือภาษาไทยมีอัตราการใช้มากกว่าหนังสือภาษาต่างประเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jinno (2008), Sappasingh & Na Thungfai (2021) และ Chaojindarach (2017) ที่ได้ทำการศึกษาและพบว่า อัตราการใช้หนังสือภาษาไทยมีอัตราการใช้มากกว่าหนังสือภาษาต่างประเทศ เช่นเดียวกับ Kanjanasilp et al. (2008) พบว่า ปริมาณและการใช้หนังสือที่จัดหาจากการเสนอแนะของอาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีตามสาขาวิชาที่จัดหา ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2546-2549 (ระยะที่ 2) หนังสือภาษาไทยมีการใช้มากกว่าภาษาอังกฤษ อัตราการใช้หนังสือเฉลี่ย 17.07 ครั้งต่อเล่ม รวมถึงการศึกษาของ Khumpho (2012) พบว่า ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีอัตราการใช้หนังสือภาษาต่างประเทศต่อเล่มน้อยกว่าหนังสือภาษาไทยอย่างชัดเจน ทั้งนี้อัตราการใช้หนังสือภาษาไทยที่มากกว่าภาษาต่างประเทศ เนื่องจาก พบว่า สถิติการยืมหนังสือภาษาไทยมีอัตราการยืมหนังสือมากกว่าหนังสือภาษาต่างประเทศ และอีกทั้งห้องสมุดมีการจัดซื้อหนังสือภาษาไทยที่มีความหลากหลายของเนื้อหา และสอดคล้องกับหลักสูตรที่เปิดสอน ผู้ใช้ห้องสมุดอาจเข้าใจได้ง่ายกว่าหนังสือภาษาต่างประเทศ

3. ด้านความคุ้มค่าในการใช้หนังสือจัดซื้อ

จากผลการศึกษาพบว่า ในช่วงปีงบประมาณ 2563-2565 ใช้เงินงบประมาณในการจัดซื้อทั้งสิ้น 1,601,403.03 บาท จำนวนหนังสือที่จัดซื้อทั้งหมด 1,627 เล่ม จำแนกเป็นหนังสือภาษาไทย จำนวน 947 เล่ม หนังสือภาษาต่างประเทศ จำนวน 680 เล่ม อัตราการใช้หนังสือที่จัดซื้อระหว่างปีงบประมาณ ทั้งหมด 4,782 ครั้ง โดยมีอัตราการใช้เฉลี่ย 2.94 ครั้งต่อเล่ม มีความคุ้มค่าที่ 334.88 บาท แสดงให้เห็นว่า หนังสือที่จัดซื้อมานั้นมีการใช้คุ้มทุนกับจำนวนหนังสือที่ได้มีการจัดซื้อ สำหรับความคุ้มค่าในการจัดซื้อหนังสือทั้ง 3 ปีงบประมาณ โดยสามารถสรุปได้ว่า ปีงบประมาณ 2563 มีความคุ้มค่ามากที่สุด โดยมีความคุ้มค่า 107.59 บาท เกิดจากอัตราการใช้หนังสือเฉลี่ย 4.06 ครั้งต่อเล่ม นับว่าใช้ได้เกินความคุ้มค่าของราคาหนังสือต่อ 1 เล่ม โดยการประเมินความคุ้มค่าของหนังสือ นั้น ได้คิดราคาเทียบปริมาณการใช้ประโยชน์ กำหนดเกณฑ์การคิดความคุ้มค่า โดยงบประมาณปี 2563 มีงบประมาณในการจัดซื้อจำนวน 211,198.05 บาท จัดซื้อหนังสือจำนวน 483 เล่ม ราคาหนังสือเฉลี่ยเล่มละ 437.26 บาท หนังสือหนึ่งเล่มมีการใช้ 1 ครั้ง หมายถึง หนังสือเล่มนี้ มีความคุ้มค่า 437.26 บาท มีการใช้ 2 ครั้ง หมายถึง หนังสือเล่มนี้ มีความคุ้มค่า 218.63 บาท มีการใช้ 3 ครั้ง หมายถึง หนังสือเล่มนี้ มีความคุ้มค่า 145.75 บาท มีการใช้ 4.06 ครั้ง หมายถึง หนังสือเล่มนี้ มีความคุ้มค่า 107.59 บาท ปีงบประมาณ 2564 มีความคุ้มทุนรองลงมาคือ 411.11 บาท และปีงบประมาณ 2565 มีความคุ้มค่า 588.88 บาท ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sappasingh & Na Thungfai (2021) พบว่า ความคุ้มค่าของการใช้หนังสือของสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในปีงบประมาณ 2559-2561 มีการคุ้มทุน 259.24 บาท แสดงให้เห็นว่า หนังสือที่จัดซื้อมานั้นมีการใช้คุ้มทุนกับจำนวนหนังสือที่ได้มีการจัดซื้อ เช่นเดียวกับ Chaisuwan et al. (2014) พบว่า ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ในช่วงปีงบประมาณ สำหรับค่าหนังสือเป็นเงิน 14,066,512.42 บาท จัดหาหนังสือได้ทั้งหมด 15,888 เล่ม ราคาเฉลี่ยต่อเล่มเป็นเงิน 885.35 บาท ต่อเล่ม มีจำนวนการใช้ทั้งหมด 73,842 ครั้ง โดยมีอัตราเฉลี่ยการใช้ 4.65 ครั้งต่อเล่มแสดงให้เห็นว่าใช้หนังสือที่มีการจัดหามา นั้นมีการใช้คุ้มทุนกับจำนวนหนังสือที่ได้มีการจัดซื้อ รวมถึงการศึกษาของ Chaojindarach (2017) พบว่า ประสิทธิภาพความคุ้มค่าของการใช้หนังสือของห้องสมุดศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก มหาวิทยาลัยมหิดล ปี 2554-2558 มี จุดคุ้มทุนอยู่ที่ 9,801 ครั้ง แต่ใช้จริง 9,839 ครั้ง กล่าวได้ว่าความคุ้มค่าในการใช้หนังสือของห้องสมุดศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก มีความคุ้มค่าเกินกว่าจุดคุ้มทุน 38 ครั้ง ทั้งนี้เมื่อห้องสมุดเกิดความคุ้มค่า ห้องสมุดจึงควรมีการจัดซื้อหนังสือ และควรมีการส่งเสริมการใช้หนังสืออย่างสม่ำเสมอ

4. ด้านงบประมาณจัดซื้อหนังสือและอัตราการใช้

จากผลการศึกษา พบว่า ในช่วงปีงบประมาณ 2563-2565 ใช้เงินงบประมาณในการจัดซื้อทั้งสิ้น 1,601,403.03 บาท จำนวนหนังสือที่จัดซื้อทั้งหมด 1,627 เล่ม จำแนกเป็นหนังสือภาษาไทย จำนวน 947 เล่ม หนังสือภาษาต่างประเทศ จำนวน 680 เล่ม อัตราการใช้หนังสือที่จัดซื้อระหว่างปีงบประมาณ ทั้งหมด 4,782 ครั้ง โดยมีอัตราการใช้เฉลี่ย 2.94 ครั้งต่อเล่ม มีความคุ้มค่าที่ 334.88 บาท ถึงแม้ว่าในแต่ละปีจะได้รับการจัดสรรงบประมาณไม่เท่ากัน แต่ในการดำเนินการจัดซื้อจะยังคงดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่อง ในส่วนของอัตราการใช้หนังสือจำแนกตามปีงบประมาณ 2563-2565 พบว่า ในปีงบประมาณ 2563 มีจำนวนการใช้มากที่สุด คือ 1,963 ครั้ง โดยมีอัตราการใช้เฉลี่ย 4.06 ครั้งต่อเล่ม และในปีงบประมาณ 2565 มีจำนวนการใช้น้อยที่สุด คือ 1,301 ครั้ง โดยมีอัตราการใช้เฉลี่ย 2.68 ครั้งต่อเล่ม ซึ่งจากการพิจารณาจำนวนการใช้หนังสือในแต่ละปีงบประมาณ พบว่า มีอัตราการใช้ที่ลดลงในแต่ละปี ซึ่งทำให้ในปีงบประมาณถัดไป อาจต้องมีการพิจารณางบประมาณในการจัดซื้อหนังสือที่มีอัตราการใช้ลดลง เพื่อนำไปกำหนดนโยบายในการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ ห้องสมุดมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sappasingh & Na Thungfai (2021) พบว่า สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ใช้งบประมาณสำหรับจัดซื้อหนังสือในปีงบประมาณ 2559-2561 กับการใช้หนังสือในภาพรวม พบว่า

งบประมาณสำหรับจัดซื้อหนังสือ รวมทั้งสิ้น 9,308,179.55 บาท จัดซื้อหนังสือได้ทั้งหมด 9,262 เล่ม มีจำนวนการใช้ทั้งหมด 35,905 ครั้ง โดยมีอัตราการใช้เฉลี่ย 3.85 ครั้งต่อเล่ม และคิดเป็นค่าใช้จ่ายต่อครั้ง เป็นเงิน 259.24 บาท เช่นเดียวกับการศึกษาของ Kanjanasilp & Inmeesri (2013) พบว่า ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีที่ใช้งบประมาณจัดซื้อหนังสือและมีการใช้ในภาพรวม คือ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2553-2554 ใช้งบประมาณค่าหนังสือเป็นเงิน 37,725,396.70 บาท จัดหาหนังสือได้ทั้งหมด 11,353 เล่ม ราคาเฉลี่ยต่อเล่ม เป็นเงิน 3,059 บาท มีจำนวนการใช้ทั้งหมด 24,927 ครั้ง โดยมีอัตราการใช้ 2.20 ครั้งต่อเล่ม และคิดเป็นค่าใช้จ่ายต่อครั้ง เป็นเงิน 1,393 บาท รวมถึงการศึกษาของ Chaisuwan et al. (2014) พบว่า งบประมาณค่าหนังสือที่ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ใช้ไปเป็นเงิน 14,066,512.42 บาท จัดหาหนังสือได้ทั้งหมด 15,888 เล่ม ราคาเฉลี่ยต่อเล่มเป็นเงิน 885.35 บาทต่อเล่ม มีจำนวนการใช้ทั้งหมด 73,842 ครั้ง โดยมีอัตราเฉลี่ยการใช้ 4.65 ครั้งต่อเล่ม และคิดเป็นค่าใช้จ่ายต่อครั้ง เป็นเงิน 190.49 บาท

5. ด้านข้อมูลหนังสือจัดซื้อภาษาไทยและภาษาต่างประเทศที่มีอัตราการใช้สูงสุด

จากผลการศึกษาพบว่าหนังสือที่มีการยืมมากที่สุดทั้ง 3 อันดับ มีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนภายในมหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ ประกอบด้วยคณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, คณะโบราณคดี และคณะมัณฑนศิลป์ และตรงกับความต้องการของผู้ใช้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sappasingh & Na Thungfai (2021) พบว่า สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีอัตราการยืมหนังสือมากที่สุดทั้ง 3 อันดับ มีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนภายในมหาวิทยาลัย และมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลท้องถิ่นภาคเหนือ เช่นเดียวกับ Napim (2021) พบว่า หนังสือที่ห้องสมุดสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยนเรศวร นำมาให้บริการนั้นมีคุณภาพสอดคล้องกับหลักสูตร การเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย เนื่องจากเนื้อหาของทรัพยากรสารสนเทศที่มีการยืมมากที่สุดใน 3 อันดับแรกเป็นทรัพยากรสารสนเทศที่มีเนื้อหาทางด้านกายภาพ และวิชาที่เกี่ยวข้อง (Medicine and related subjects) เนื้อหาทางด้านวิทยาศาสตร์คลินิกขั้นพื้นฐาน (Preclinical sciences) และเนื้อหาทางด้านวิทยาศาสตร์ทั่วไป รวมถึงการศึกษาของ Tantivatcharaprakai (2011) พบว่า ปริมาณการใช้หนังสือและการจัดหาของห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีความสัมพันธ์กันระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าโดยภาพรวมการจัดหาหนังสือ มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้

ข้อเสนอแนะหรือการนำไปใช้ประโยชน์

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา และปรับปรุงเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อห้องสมุดได้ ดังนี้

1. หอสมุดควรนำข้อมูลความคุ้มค่าและความถี่ในการใช้หนังสือ มานำมาวิเคราะห์เพื่อจัดทำแผนการจัดสรรงบประมาณให้มีประสิทธิภาพและมีความสอดคล้องกับจำนวนนักศึกษาในแต่ละระดับ และเหมาะสมกับสาขาวิชา รวมถึงทิศทางการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศเพื่อให้เกิดความคุ้มค่า
2. หอสมุดอาจใช้วิธีการที่เหมาะสมในการแนะนำทรัพยากรสารสนเทศที่หอสมุดจัดหามาให้บริการแก่ผู้ใช้ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการใช้มากขึ้นได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการทำวิจัยในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- 1) การศึกษาความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ ของหอสมุดวังท่าพระ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยศึกษาเชิงลึกถึงลักษณะและประเภทของหนังสือในแต่ละหมวดหมู่
- 2) การศึกษารูปแบบและต้นทุนของการใช้วารสารฉบับพิมพ์และฉบับออนไลน์ ของหอสมุดวังท่าพระ มหาวิทยาลัยศิลปากร
- 3) การศึกษาความต้องการและพฤติกรรมการใช้บริการหอสมุดวังท่าพระ มหาวิทยาลัยศิลปากร ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิชาที่จัดตั้งในพื้นที่วังท่าพระ ทั้ง 4 คณะวิชา คือ คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, คณะโบราณคดี และคณะมัณฑนศิลป์

อ้างอิง

- Chaisuwan, A., Chootong, B., & Rattanapan, J. (2014). Cost effectiveness of information resources of the Center for Library and Educational Media, Walailak University. *PULINET Journal*, 1(2), 29-37. (In Thai)
- Chaojindarach, T. (2017). Cost effectiveness of usage book in Golden Jubilee Medical Center Library, Mahidol University [Paper presentation]. *The 5th Annual Academic Conference of the Golden Jubilee Medical Center*. Nakhon Pathom, Mahidol University, Salaya.
<https://repository.li.mahidol.ac.th/server/api/core/bitstreams/b1dcdd86-a18e-4d68-b897-2af572d89541/content> (In Thai)
- Jinno, S. (2008). *Study on book Purchasing and Using at the Library and Information Center, National Institution of Development Administration in the Budget Year, 2005-2007*. Bangkok: Library and Information Center, National Institute of Development Administration. (In Thai)
- Kanjanasilp, D., & Inmeesri, W. (2013). *Cost Effectiveness of Information Resources of the Center for Library Resources and Educational Media, Suranaree University of Technology: Research report*. Suranaree University of Technology. (In Thai)
- Kanjanasilp, D., Phenkhonburi, R., Thepwichit, K., Ruangsi, P., & Hepkaew, K. (2008). *Number and use of Books acquired as recommended by lecturers at Suranaree University of Technology between fiscal years 2003 and 2006*. Nakhon Ratchasima: Library and Educational Media Center Suranaree University of Technology. (In Thai)
- Khumpho, M. (2012). *The Correlation of book usage and book acquisition of the Medical Library, Chiang Mai University during Fiscal Years 2007-2011*. Chiang Mai: Central Library Chiang Mai University. (In Thai)
- Napim, R. (2021). *An Analysis of collection and use of books of Health Science Library, Naresuan University: Research report*. Naresuan University. (In Thai)
- Sappasingh, S., & Na Thungfai, D. (2021). Cost Effectiveness of Information Resources of Chiang Mai University Library. *Information*, 28(1), 77-94. (In Thai)
- Silpakorn University. Central Library Office. (2020). *Central Library Strategic Plan Silpakorn University 2020–2024*. Nakhon Pathom: Silpakorn University. Central Library Office. (In Thai)

- Sirorojsakul, S., Yungsawat, Y., Intrakamhaeng, N., Panyapirakitkul, D., Dacha, N., & Lamaykhae, T. (2014). Comparative Analysis between Book Purchases and Usage, Faculty of Nursing Library, Mahidol University. *Journal of Development of Regular Work to Research*, 1(1), 43-48. (In Thai)
- Sukhothai Thammathirat Open University, Department of Liberal Arts. (2009). *Development of information resources*. Nonthaburi: Sukhothai University Thammathirat Open, Department of Liberal Arts. (In Thai)
- Tantivatcharaprakaj, S. (2013). The Relationship of Book Acquisition Budget and Book Usage in the Medical Library, Srinakharinwirot University. *SWU Library Science*, 4(1). (In Thai)